שבבתי גואי הא בבתי בראי ואמר רב אחא שבבתי

בר יעקב עוד רקיע אחד יש למעלה מראשי החיות דכתיב יודמות על ראשי

החיה רקיע כעין הקרח הנורא עד כאן יש

לך רשות לדבר מכאן ואילך אין לך רשות

לדבר שכן כתוב בספר בן סירא במופלא

ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור

במה שהורשית התבוגן אין לך עסק בנסתרות

יתניא אמר רבן יוחנן בן זכאי מה תשובה

השיבתו בת קול לאותו רשע בשעה שאמר

אעלה על במתי עב אדמה לעליון יצתה בת קול ואמרה לו רשע בן רשע בן בנו בת בת קול ואמרה לו רשע ישהמריד (י) כל העולם של נמרוד הרשע ישהמריד (י) כל העולם

כולו עליו במלכותו כמה שנותיו של אדם

שבעים שנה שנאמר נימי שנותינו בהם

שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה

והלא מן הארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות

שנה ועוביו של רקיע מהלך חמש מאות

שנה וכן בין כל רקיע ורקיע למעלה מהן

חיות הקדש 🌣 רגלי החיות כנגד כולם קרסולי

החיות כנגד כולן שוקי החיות כנגד כולן רכוְבי החיות כנגד כולן ירְכי החיות כנגד

כולן גופי החיות כנגד כולן צוארי החיות

כנגד כולן ראשי החיות כנגד כולן קרני

החיות כנגד כולן למעלה מהן כסא כבוד רגלי כסא הכבוד כנגד כולן כסא הכבוד

כנגד כולן מלך אל חי וקים רם ונשא שוכן

עליהם ואתה אמרת אעלה על במתי עב

אדמה לעליון אך אל שאול תורד אל ירכתי

בור: ולא במרכבה ביחיד: תני רבי חייא

אבל מוסרין לו ראשי פרקים אָמר רבי זיָראָ

אין מוסרין ראשי פרקים אלא לאב ב"ד ולכל

מי שלבו דואג בקרבו איכא דאמרי והוא

א) [לעיל ה:], ב) [פסחים לד.], ג) [עירובין נג.], ד) שבת יג:

ע"ש מנחות מה, כ) [יבמות קר.], ו) [ידף יד.], ו) [יחוקאל א], מ) [שס], ע) ושלח את ידו

בישראל כמו שנמרוד שלח את

בח"ח], כ) [ל"ל אבא], ל) [שם

איתה אף טלפי החיות מהלך ת"ק שנה וחמש עשרה מנין ישרה ע"ש], מ) [בפסיקתה

ועי׳ בהרא"ש ברכות פ״ה סי׳

יש פאל של פלפונו פי א ק כ"א], ני) [ני"ל ראשון], ש) נ"א אמרינן התם דמנוה ללמדם

ונפחת. ע) ועי׳ שמות רבה

פרשה ל במעשה דעקילם

תורה אור השלם

1. וּדְמוּת עֵל רְאשֵׁי הַחַיָּה רְמוּיִת עֵל רְאשֵׁי הַחַיָּה רְקוּע בְּעוֹ הַמֶּרְח הַנּוּרְא עֵל רְאשַיהָם מַלְמְעָלְה: יחזקאל א כב מַלְמְעָלְה: יחזקאל א כב 2. אָעֶלָה עַל בְּמֵתִי עָב

אָדַּמֶּה לְּעֶלְיוֹן: ישטיהו יד יד

שְׁנָה וְאָם בִּגְבוּרת שְׁבָּתִים שָׁנָה וְאָם בִּגְבוּרת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמְל

4. שַׂר חֲמִשִּׁים וּנְשׁוּא פָנִים

וְיוֹעֵץ וַחֲכֵם חֲרָשִׁים וּנְבוֹן

קְוַוש: 5. לא עָשָּׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל יְדָעוּם הַלְלוּ

לְשׁוֹנֵךְ וְרֵיתַו שַּׁלְמֹתֵיִךְ כְּרֵיתַו לְבָנוֹן: שיר השירים ד יא 7. בְּבָשִׁים לִלְבוּשֶׁךְ וּמְחִיר

7. בְּבָשִים . שָּׁדֶה עַתוּדִים: משלי כז כו משלי כז כו

משיי כ. ב 8. וַיֹּאמֶר אַלְי בֶּן אָדָם עֲמֹד עַל רַגְלֶיף וַאֲדַבֵּר אֹתָף: יחזקאל ב א יחזקאל ב א יחזקאל ב א

9. וְאֵרֶא בְּעֵין חַשְּׁמֵל בְּמַרְאֵה אֵשׁ בֵּית לְהּ סְבִיב בְּמַרְאֵה אֵשׁ בֵּית לְהּ סְבִיב

בְּמַן אֵוּז אֵשׁ בֵּיוֹנ קוּו טְבִּיב מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמְעְלָה וּמִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטְה

רָאִיתִי כְּמַרְאֵה אֵשׁ וְנֹגָה לוֹ

ואַון כּי גַז חישׁ וַנַעפָה:

יִמֵי שָׁנוֹתֵינוּ בָהֶם

תהלים צי

ישעיהו ג ג

תהלים קמז כ יָה: 6. נפֶת תִּטּפְנָה שִׁפְּתוֹתִיִּךְ כַּלָּה דְּבַשׁ וְחָלֶב תַּחַת

ז א מיי' פ"ב מהלכות יסודי התורה הל' יב ופ"ד שם הלכה יא:

גליון הש"ם

תום' ד"ה ורגלי וכו' שימת הירושלמי שהוא היה תגא. נ"ל וי"ל שהול היה תגל כן הוא ברא"ש בפ"ה דברכות

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' ולמר רבי למני אין מוסרין דברי מורה לעובד מוסרין דברי מורה לעובד כוכבים. נ"ב עיין שו"מ באר מיים סיומן י"ד עשם לעש מיים סיומן י"ד עשם למה מיים המוטון התחברות המוטון התחברות המוטון התחברות המוטון התחברות המוטון התחברות המוסרים המוטון התחברות המוסרים הפוסחים השמיטו שם א"ל חנני׳ אם זה חכם הכל חכמים הן. נ"ב ר"ל אם הכל חכמים הן. נ"ב ר"ל אם ה החטן חכם כל החטנים הי ישקטן מכם פני ישקטנים הכמים דלגדולים אין לחוש בדאמרינן לעיל שאני ינוקא דלא מטא זימנא עכ"ל מהרש"ה בח"ה:

> לעזי רש"י קביליי"א [קיביל"א].

מומת רש"י הובא בסוף המסכת.

רבינו חננאל

אחד עומד העולם וצדיק . שמו שנאמר וצדיק יסוד . עולם זה שאמר ר עוכם זה שאמר ר"ל ז' רקיעין הן. וילון. רקיע. שחקים. זבול. מעון. מכון. ערבות. וכל אחד ואחד פירש מה הן משמשין. אלו כולן קבלה הן הל״מ. וקראי אסמכתא בעלמא הן. ואינם מדרשות. שאינם דברים הנאמרים מן הדעת כלל. אלא דברי קבלה הן. יהערבות שהוא רקיע שביעי יש בו צדקה ומשפט. גנזי חיים גנזי שלום גנזי ברכה ונשמת הצדיקי' ונשמות העתידות להבראות. וטל שעתיד הקב״ה להחיות בו את המתים. וכולהו קראי צדק ומשפט שנאמר צדק בוק המשפט שנאמו בוק ומשפט מכון כסאך. גנזי חיים שנאמר כי עמך מקור חיים. גנזי שלום שנאמר ויקרא לו ה' שלום. גנזי ברכה שנא' ישא ברכה מאת ה'. נשמתן של צדיקים שנא' והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך. רוחות ונשמות העתידו׳ להבראו׳ שנא׳ כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי. וטל שעתיד להחיות עשיוני. ווסל שעומיו להחיחת בו מתים שנאמר גשם נדבות תניף אלהים וגו׳. ולמעלה אופנים ושרפים וחיות הקודש ומלאכי השרת יכסא הכבוד ומלך רם ונשא . שוכן עליהם. שנאמר סולו וחושך וערפל מקיפין אותו מבחוץ שנאמר ישת חשך שנאמר ונהורא עמיה שריה. עד כאז יש לד רשות לדבר

בכסי גואי. ונהורא עמיה שרא: במופלא ממך. במוכדל ומופרש בן בנו של נמרוד הרשע. לאו דוקא שהרי כוש ילד את נמרוד ולא מלינו אותו רשע מזרע כוש אלא על שם מעשיו שמלך גם הוא בשנער ש: שבעים שנה. לאו משום שלא היה קשיש חבג מיי פ"ב שם הלכה יותר שהרי לא וחשוב תימות סנחריב שסמוך למפלתו גבי שליחות

ששלח בלאדן לחזקיהו מלינו שהיה סופר בביתו ומשם זכה למלכות כדאשכחן באגדות חלק (סנהדרין דף נו.) אלא אורחא דמילתא קא חשיב: ורנלי החיות כנגד כולם. יש

מגיהין בקדושתא שיסד הקליר וחיות אשר הנה מרובעות לכסה כף רגל חמש מחות וחמש עשרה ומוחקים הוי"ו ואומרים כי כן עולה לפי חשבון שבכאן למנין ז׳ רקיעים ' וח' אוירים הוא ט"ו פעמים ת"ק והיינו מנין ישרה ש"ר ת"ק וי״ה לסימנא (כ) שכן עולה ט״ו פעמים כך ומיהו בחנם מחקוהו שיסד דבריו ע"פ הירושלמי דהרואה א"ר לוי מארץ ועד לרקיע מהלך ת"ק שנה אמר ר' ברכיה ור' חלבו בש"ר ⁶ (בא) סמוקה גדול מזה רגל אחד 6 כמנין ישר"ה ראה כמה (ל) גבוה מעולמו כו' משמע כמנין שיסד ת"ק ט"ו וכן היה דרכו שבכמה מקומות היה מניח שיטת הש"ם שלנו כדי לאחוז ° שיטת הש"ם ירושלמי שהוא היה תנא והוא היה מכל מ"א ברבי שמעון דקרי עליה מ אבקת רוכל תנא קרא קרובץ ופייטן (ויקרא רבה פ"ל) ובימיו מקדשים ע"פ הראייה שמעולם לא יסד רק קרובן מיום ((אחד): אין מוסרין דברי תורה לעובר כוכבים. היה קשה להר"ר אלחנן תיפוק ליה דעובד כוכבים העוסק בתורה חייב מיתה כדאמר בפ׳ ד' מיתות (סנהדרין דף נט. ושם) עובד כוכבים העוסק בתורה חייב מיתה והמלמדו עובר אלפני עור לא תתן מכשול וכי תימה (מ) בז' מלות דידהו דאינו חייב מיתה כדאמר הש"ס התם והא ם) מצוה איכא למוסרם להם ונפקא לן מהאי קרא אשר יעשה אותם האדם וחי בהם (ויקרא יח) כהן ולוי לא נאמר אלא אדם שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה וכו' וי"ל דהכא מיירי אפילו היכא דאיכא עובד כוכבים אחר שרולה ללמדו דליכא לפני עור כדאמרינן בע"ז (דף ו:) המושיט כוס יין למיר עובר אלפני עור והני מילי דקאי אתרי עברא דנהרא שבלאו נתינתו אי אפשר להביאו אליו אבל אי לאו הכי אינו עובר אלפני עור הכא נמי אפילו במקום שעובד כוכבים אחר רוצה ללמדו דליכא

ממך שלא רצה הקב"ה לגלות לך: לאוחו רשע. נבוכדנצר: עליו. לשון נקיה היא כלומר על עלמו ולא עלי: רגלי החיות. עובי פרסותיהן: קרסולי. אסתויראי שקורין קביליי"א בלע"ו: שוק. הוא עלם הנמכר עם (ט) הרגל: רכובי.

הוא עלם הירך הסמוך לשוק: ירך. הוא עלם הקולית התקוע במתנים: ראשי פרקים. רחשי פרשיות שבה: שלבו דותג. וחינו מיקל חת רחשו: חיכה דאמרי והוא שלבו דואג בקרבו. תרתי בעינן: סתרי תורה. כגון מעשה המרכבה וספר ילירה ומעשה בראשית והיא ברייתא: יועץ וחכם חרשים ונבון לחש. לקמוף מפרש להו: לא קשתי. לא זקנתי ובעינן לבו דואג: מעשה המרכבה ומעשה בראשית ברייתות הן: כבשונו של עולם. סתרו של עולם כמו רישה בכבשה (חולין דף לג:) בהדי כבשי דרחמנא למה לך (ברכות דף י.) ממני ילאו כבושין (מכות דף כג:): תנינא עד ויחמר חלי כן חדם. כבר שנינו עד ויאמר אלי בן אדם עמוד על רגליך: הן הן מעשה המרכבה. אם עד כאן שניתם הרבה שניתם ששני מקראות הללו שהן וארא כעין החשמל וגו׳יי כמראה הקשת וגו'ף) (י) הם שהקפידו עליהם חכמים מלדורשם שהן מדברין בלורת שכינה ומראהו: מיתיבי גרסינן. ולא גרסינן ומי הוי מעשה המרכבה עד הכא: עד וארא. כעין החשמל ולא הוא בכלל: עד החשמל. עד התיבה הזו והיא בכלל לידרש: עד וחרה מגמר גמרינן. כלומר הכי קאמר עד היכן מעשה מרכבה שנתנו לדרוש עד וארא או עד החשמל ומשם עד ויאמר הן הן מעשה מרכבה שהקפידו עליהן חכמים: נגנו ספר יחוקאל. שיש בסופו דברים בקרבנות שסותרין דברי תורה: גרבי שמן. להדליק: והיה מבין בחשמל. לדרוש מהו:

הגהות הב"ח

(א) גם' שהמריד את כל יטעונס: (כ) שם ורגלי המיות וכו' וקרסולי וכו' ושוקי וכו' ורכובי וכו' וירכי וכו' וגופי וכו' וצוארי וכו' וגופי וכו' וקרני וכו' ולמעלה מהן כסא כבוד ורגלי וכו' וכסא הכבוד כנגד כולן ולמעלה מהן מלך: (ג) שם מעשה ברלשים אגמרוה בתר דלוגמרו׳ למרו: (ד) שם כנשים ללנושך אל תקרי כבשים אלא כבושים דנרים שהן כנשונו: (ה) שם לבלים קהן כנפוטו: (מ) שם רבי לומת עד ולהל פעין המלח כעין חשמל במלח: (ו) שם רובניק בורא מחשמל המלחים שלני ינוקל דלא מרות מכני זימנל דליאו אורח ארא דדריש למת רב התינור בית יבור בית יבור בית יום בית יבור בית יום בית יהודה אמר רב ברם זכור יטאים אנגור דב כנס וכול וכו' שאלמלא וכו' מה עשה עלה לעלייה והעלו לו לשם שלש מאומ: (1) שם (מ) שם אם זה חכם כולם חכמים: (ט) רש"י ד"ה שוק הוא עלם הנמכר עם הראש הק"ד: (י) ד"ה הן הן וכו׳

המיד: יו דיה כן הן וכר הם הם שהפקפידו: (3) תוב' דיה ורגלי וכו' לפימנא שיש בו ט"יו פעמים ת"ק ומיהו במנם מחקוהו: (3) בא"ד ראה כמה הוא גבוה למעלה מעלמו וכרי כמנץ שיסד מ"ק וט"ר וכן וכרי ופיטן ודרשן וצימיו היו מקדשין. נ"ב בויקרא רבה פכשה ל' כד דמך ר"א בר שמעון היה דורו קורא עליו מי זאת עולה כרי מהו מכל אבקת רוכל אלא דהוה קריי ותניי ופייטן ודרשן ובמדרש חזים בפסוק מי זאת עולה גרס קרובן: (10) ד"ה אין מוסרין וכר' וכי מימא הבא בז' מלות וכרי ו"ל. נ"ב בספר עין יעקב מילצו מירוץ אחר וז"ל וי"ל דהיינו קודם שניתנה חורה אבל לאחר שניתנה חורה והמירם להם ילפיטן מהאי קרא דאף

י של למל ערון למה דר לי לי ליים קודט מלמט עולט מכל למה פעימט מהלט האחרם למסי לפיק מטה קוד לוקר לוף דר של של פוך הרל מופנה האף לא מה של מלמט מלמט מהלט האחרם למעלה ומה למטה החלל או מקום מלא או ריקם אלא אחר שברה אינולם בבורתו של הקב"ה לעשות כמה:

ולפיכך מנעו רבוחינו להסתכל מה למעלה ומה למטה מה למנים ומה לאחור. ויש בגבורתו של הקב"ה לעשות כמה:

ולא במרכבה ביחיד תני ר' חייא מוסרין ליחיד ראשי פרקים פי' פותחין לו ראשי דבריו והוא מבין מדעתו ל) וזה לבו גס בו כר' אלעור דאמר ליה ר' יוחנן רביה תא אגמרך מעשה מרכבה א"ל לא קשאי כלומר איני בן חמשים שנה כד

נח נפשיה דרבי יוחנן אמר ליה רבי אסי תא אגמרך מעשה מרכבה א"ל אין מוסרין דברי תורה אלא ליועץ חכם חרשים ונבון לחש ואין מוסרין ד"ת לעובד כוכבים שנאמר מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל. אלא הא דתניא עד היכן מעשה מרכבה א"ל אועד השל מסרינן ראשי פרקין כדאמרן מיכן ואילך לא מסרינן אלא אם היה חכם מבין מדעתו מאי חשמל אמר רב יהודה חיות אש ממללות במתניתא תנא חש מל כלומר ב' מלות

שלבו דואג בקרבו אמר רבי אמי אין מוסרין

סתרי תורה אלא למי שיש בו חמשה דברים ישר חמשים ונשוא פנים ויועץ וחכם חרשים ונבון לחש א ואמר רבי אמי אין מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים שנאמר זלא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום א"ל רבי יוחנן לרבי אלעזר תא אגמרך במעשה המרכבה א"ל לא קשאי כי קש נח נפשיה דרבי יוחנן א"ל ר' אסי תא ואגמרך במעשה מרכבה א"ל אי זכאי גמירתא מר' יוחנן רבך רב יוסף הוה גמיר מעשה המרכבה סבי דפומבדיתא הוו תנו במעשה בראשית אמרו ליה ליגמור לן מר מעשה מרכבה אמר להו אגמרון לי מעשה בראשית © בתר דאגמרון אמרו ליה ליגמרון מר במעשה מרכבה אמר להו תנינא בהו ידבש וחלב תחת לשונך ידברים המתוקין מדבש וחלב יהו תחת לשונך ר' אבהו אמר מהכא ינכבשים ללבושך יי דברים שהן כבשונו של עולם יהיו תחת לבושך אמרו ליה תנינן בהו עד יואמר אלי בן אדם אמר להו הן הן מעשה המרכבה מיתיבי עד היכן מעשה המרכבה רבי אומר עד

יוארא ׁ כתרא ר' יצחק אומר עד החשמל עד וארא מגמרינן מכאן ואילך מסרינן ראשי פרקים איכא יוארא ׄ כתרא ר' יצחק אומר דאמרי עד וארא מסרינן ראשי פרקים מכאן ואילך אם הוא חכם מבין מדעתו אין אי לא לא ומי דרשינן בחשמל והא ההוא ינוקא דדרש בחשמל יונפקא נורא ואכלתיה שאני ינוקא דלאו מטי זימניה אמר רב יהודה ברם סזכור אותו האיש לטוב וחנניה כן חזקיה שמו אלמלא הוא נגנז ספר יחזקאל שהיו דבריו םותרין דברי תורה מה עשה העלו לו ג' מאות גרבי שמן וישב בעלייה ודרשו ת"ר מעשה בתינוק אחד שהיה קורא בבית רבו בספר יחזקאל והיה מבין בחשמל ויצאה אש מחשמל ושרפתו וביקשו לגנוז ספר יחזקאל (0 ב) אמר להם חנניה בן חזקיה אם זה חכם (0 הכל חכמים הן מאי חשמל אמר רב יהודה חיות

מיכן ואילך אסור. כתוב בספר בן סירא במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור במה שהרשיתה התבוון אין ל לך עסק בנסתרות והדברים שנאמר מהלך ת"ק שנה דברי קבלה הן. הלא תראה שהן מועתקין מפי ריב"ז שהיה בימי הבית ולא נשאר לו דבר קטן ולא דבר גדול. אלא הכל קיבל בקבלה מרבו ומפורש בו דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הוויות דאביי ורבא. ואין הדברים הללו באין משיקול הדעת ואין צריך להסתכל בהן שהמסתכל בהן בא בטירוף דעת שאי אפשר לומר יש שם מקום חלל מופנה ואף לא מלא שהכל מתחתיו הן שכשם שאין כח לומר כי קודם יצירת

לפני עור מכל מקום אסור משום

מגיד דבריו ליעקב וכו' (מהלים קמו) ע):